

Pleidooi: Kopieer het succes van het ‘programma Wind-op-zee’ naar andere sectoren

De TransitieCoalitie (TC) van ca. 65 toonaangevende bedrijven in Nederland heeft in het afgelopen jaar gepleit voor een versnelling van de energietransitie. Zowel omwille van het klimaat als omwille van onze economie. Een snelle en succesvolle energietransitie vraagt van burgers, overheden en bedrijven een forse inspanning en is gebaat bij een meerjarig robuust beleidskader. De TC heeft daarom eerder aangegeven voorstander te zijn van een klimaatwet die de doelstellingen van Parijs realiseert, inclusief tussendoelen in 2030 en 2040 die hiermee in lijn zijn.

Het nieuwe kabinet zal naar verwachting in het regeerakkoord doelen vaststellen en aangegeven om samen met alle stakeholders in de samenleving te bepalen welke (beleids)maatregelen deze doelen kunnen realiseren. De noodzakelijke klimaatoplossingen zullen zeer ingrijpend en omvangrijk zijn. De uitdaging is urgent en nog veel fundamenteeler dan ten tijde van het eerste Energieakkoord. Volgens het CBS (2017) is de uitstoot van broeikasgassen in Nederland in 2016 gereduceerd met 11% ten opzichte van 1990. Deze daling is volledig te danken aan de reductie van overige broeikasgassen. De uitstoot van het broeikasgas CO₂ is zelfs gestegen sinds 1990 en maakt meer dan 85% uit van het totaal. En als we de emissies van lucht- en scheepvaart van en naar Nederland meerekenen dan is per saldo sprake van een grote stijging van broeikasgassen.

We staan dus pas aan het begin.

Klimaatbeleid kan daarom niet meer geïsoleerd worden beschouwd, maar moet geïntegreerd worden met economisch- en industriebeleid. Kernprocessen in sectoren die nu nog zijn gebaseerd op fossiele energie zullen in een relatief korte periode van enkele decennia vrijwel volledig klimaatneutraal moeten worden. Mensen en bedrijven kunnen dit alleen als er tegelijkertijd perspectief is op de ontwikkeling van (nieuwe) sectoren die nieuwe banen en marktkansen bieden.

De Transitiecoalitie beschouwd het programma ‘Wind op zee’ uit het bestaande Energieakkoord als een succesvolle aanpak die gericht was op zowel klimaat- als economische doelen. Het programma ‘Wind op zee’ heeft zowel een forse vermindering van de emissies van CO₂ als een nieuwe sector met nieuwe banen opgeleverd. Wij pleiten ervoor om deze aanpak, inclusief de belangrijkste kernmerken ervan, ook toe te passen in andere (sub)sectoren.

Het realiseren van de klimaatdoelen van Parijs kan alleen slagen door een aanpak die burgers en bedrijven mobiliseert, inspireert en verbindt. Herkenbare programma's die zowel bijdragen aan CO₂-reductie als (ver)nieuwde economische sectoren en nieuwe banen, zijn daarvoor essentieel. Ik roep de nieuwe regering daarom op prioriteit te geven aan het volgende:

1. De uitvoering in Nederland van tenminste tien langjarige programma's met een dubbeldoelstelling: klimaat (tenminste 5 Mton CO₂-reductie) en economie. Voorbeelden van programma's zijn: a) verkoop van CO₂-vrije personen auto's vanaf 2030, b) CO₂-vrije elektriciteit sector in 2040, c) klimaatneutrale staalsector in 2050, d) nationaal aardwarmteprogramma, e) klimaatneutraal wonen, f)
2. De programma's worden vormgegeven op basis van wederkerigheid tussen de overheid en betrokken burgers en bedrijven en leiden tot een pijplijn aan projecten met een gezonde businesscase.
3. Kernmerken van het bestaande succesvolle het programma 'Wind op Zee' worden effectief toegepast in programma's voor andere (sub)sectoren. Dit betreft onder meer een a) wederkerige prestatieafspraken (bij wind op zee: tenderen van 3500 MW capaciteit versus 40% kostenreductie), b) regierol van de overheid en c) voorspelbaar en langjarig beleid gericht op investeringszekerheid en reduceren risico's en d) pijplijn van projecten.

De gezamenlijke programma's moeten gezamenlijk leiden tot het realiseren van de energietransitiepaden van de overheid en daarmee de vastgestelde klimaatdoelstellingen van Parijs. Programma's kunnen binnen maar ook over transitiepaden heen vallen.

Het voordeel van programma's is dat niet een heel Energieakkoord 2.0 hoeft te worden uit onderhandeld, maar dat per programma alleen de betrokken sectoren (burgers en bedrijven) hoeven te onderhandelen om te komen tot langdurige afspraken. Dit maakt de aanpak flexibeler en kan dus leiden tot deelakkoorden met verschillende snelheden. Een ander voordeel is dat programma's aansprekende iconen kunnen worden voor mensen in de samenleving die niet direct betrokken zijn. Het is belangrijk voor het draagvlak dat een breed palet van stakeholders zich kan identificeren met een programma. Dat is lastiger bij een breed meer technocratisch Energieakkoord 2.0.